

**CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII**

**Judecătoria Orhei
sediul Rezina**

MD5400, or.Rezina str.Voluntarilor 3
Tel: 0 254 2-56 -16, 0 2542-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

**SUPERIOR COUNCIL OF
MAGISTRACY**

**Orhei Court
Rezina headquarters**

MD5400 city of Rezina, Voluntarilor 3 str.
Tel: 0 254 2-56-16 , 0 254 2-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

13.11.2020 nr. 9554

**Curții Constituționale a RM
mun. Chișinău, str. A. Lăpușneanu 28**

Vă transmitem alăturat pentru examinare, sesizarea părții în proces Spatari Dumitru (dosar nr.21-14/2020), privind controlul consituționalității unor prevederi ale art.88 Codul penal (în redacția 1961).

Anexă: sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 10 file;
încheierea instanței pe 2 file.

Cu înalte considerații,

Judecător

Ivan Parii

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
str. Alecsandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din
Constituție RM

AUTORUL SESIZĂRII

Condamnatul Spatari Dumitru Condrat

Deținut în penitenciarul nr. 17, or. Rezina, str. Nistreană, 1 MD-5400.

OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect controlul constituționalității, prin prisma art. 22 și 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, constituționalității aplicării prevederilor art. 88 Cod Penal în red. 1961 (pedeapsa cu detențiune pe viață introdusă prin Legea din 8.12.1995, care a intrat în vigoare la 8.02.1996.) pentru infracțiune comisă anterior datei intrării în vigoare. Prin prisma sintagmei " *nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos*" din conținutul art. 22 Constituția RM.

Prea înaltă Curte, la data de 30 mai 1996 Colegiul Penal al Judecatoriei Supreme RM, a judecat cauza penală de învinuire a mea, Spatari Dumitru Condrat în complet format de **1 (unu)** judecător, în baza art. 88 pct. 1, 4, 6: art. 121 alin. (2) pct. 1, 3, 7: art. 119 alin. (3) Cod Penal (red. 1961) cu numirea pedepsei detențiune pe viață, cu drept de eliberare după un termen executat efectiv de 25 de ani conform art. 51 Cod Penal în red. Legii 1961.

În momentul comiterii infracțiunii în Legislația Națională nu exista așa formă de pedeapsă (detențiune pe viață), din motivul absenței a astfel de pedeapsă.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ:

1. Prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate."

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

"(1) Dispozițiile Constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale."

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale"(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care

este parte, sa și bazeze relapile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului Internațional .”

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsa mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul public și face accesibile toate legile și alte acte normative.

LEGE Nr. LP100/2017 din 22.12.2017

cu privire la actele normative.

Articolul 73. Acțiunea în timp a actului normative.

Alin. (4) Au efect retroactiv doar actele normative prin care se stabilesc sancțiuni mai blânde.

Articolul 1 Codul de Procedură Penală în red. Legii 1961 spune:

Legislația cu privire la procedura penală:

-Pe teritoriul Republicii Moldova procedura în cauzele penale este determinată de Constituția Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și Codul de procedură penală.

-Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației de procedură penală.

-În procedura penală nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, care încalcă independența judecătorească, procedura contradicțională, care contravin principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

-În procesul penal se aplică legea de procedură penală, care este în vigoare respective în timpul cercetării penale, anchetei preliminare sau examinării cauzei în instanța de judecată.

-Indiferent de locul săvârșirii infracțiunii procedura în cauzele penale, prevăzută de prezentul Cod, este unică și obligatorie pentru toate instanțele de judecată, organele procuraturii, de anchetă și de cercetare penală ale Republicii Moldova.

Articolul 6 Cod Penal în red. 1961. Aplicarea legii penale în timp

-Caracterul infracțional al faptei și aplicarea pedepsei pentru ea se stabilesc de legea care era în vigoare în momentul săvârșirii acestei fapte.

-Legea, care înlătură pedeapsa pentru o faptă sau care ușurează pedeapsa, are efect retroactiv, adică se extinde de asemenea și asupra faptelor, săvârșite pînă la emiterea ei.

-Legea, care stabilește pedeapsa pentru o faptă sau agravează pedeapsa nu are efect retroactiv.

Articolul 23 Cod Penal în red. Legii 1961. Privarea de libertate
Privarea de libertate se stabilește pe un termen de la trei luni pînă la cincisprezece ani, iar pentru infracțiuni deosebit de grave, pentru infracțiuni, care au avut urmări deosebit de grave și pentru recidiviști deosebit de periculoși, în cazurile prevăzute de Partea specială a prezentului Cod - **pe un termen de cel mult douăzeci și cinci de ani**. În cazul unor infracțiuni prevăzute de Partea specială a prezentului Cod se poate aplica pedeapsa cu detențiune pe viață. În cazul comutării pedepsei detenției pe viață în o pedeapsă mai blîndă, cu titlu de grațiere, se aplică **privațiunea de libertate pe un termen de douăzeci și cinci de ani**.

Articolul 10 Cod de Procedură Penală în red. Legii 1961:

În dependența judecătorilor și supunerea lor numai legii;

-La înfăptuirea justiției în cauzele penale, judecătorii sînt independenți și se supun numai legii. Judecătorii judecă cauzele penale pe baza legii și în condiții care exclud orice presiune asupra lor.

-**Dacă în procesul judecării cauzei instanța de judecată stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contrazice prevederile Constituției și este expusă într-un act juridic care, conform Constituției, se supune controlului constituționalității, examinarea cauzei se suspendă și instanța de judecată înaintează Curții Supreme de Justiție propunerea de a sesiza Curtea Constituțională. Curtea Supremă de Justiție examinează propunerea și, fără să se expună asupra ei, sesizează Curtea Constituțională.**

-Dacă în procesul judecării cauzei instanța de judecată stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contrazice prevederile legii și este expusă într-un act juridic care, conform Constituției, nu se supune controlului constituționalității, instanța va proceda în conformitate cu legea.

Comiterea infracțiunii pe cauza care am fost pedepsit, sa petrecut la data de **23.08.1995**.

Sanțiunea art.88 CP in redacția Legii din 9.12.1994, care a intrat in vigoare la 9.02.1995 prevedea privațiune de libertate pe un termen de 25 ani, iar detențiunea pe viața ca pedeapsă in cazul acestui articol a fost introdusă prin Legea din 8.12.1995, care a intrat in vigoare la 8.02.1996. Astfel, la momentul comiterii infracțiunii la data de **23.08.1995** în legea penală nu exista pedeapsa sub forma de detenție pe viață.

Potrivit art. 6 CP (red.1961) care spune, caracterul infracțional al faptei și aplicarea pedepsei pentru ea se stabilește de legea care era in vigoare la momentul săvîrșirii acestei fapte. Iar art. 6 alin.(3) CP (red.1961), prevede că legea care inasprește pedeapsa sau inrautațește situația persoanei vinovate de săvîrșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv.

Hotărîrea Colegiul Penal al Judecatoriei Supreme RM din 30.05.1996 vine în cotradicție gravă cu principiul Constituțional, și mi-a fost încălcat grav accesul la

Justiție.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Mai mult ca atit, art. 22 a Constituției RM spune: Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. **De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.**

Art. 22 interzice nu numai aplicarea retroactivă a legilor penale, dar și aplicarea pedepselor care nu existau în legislația națională la momentul comiterii delictului. Mai mult decât atât, articolul interzice aplicarea unei pedepse mai aspre decât cea aplicabilă la momentul comiterii actului delictuos.

Pedeapsa, ca instituție fundamentală a dreptului penal, este o măsură de constrângere prevăzută de lege și aplicată drept sancțiune pentru o infracțiune.

Conținutul acestei norme constituționale stabilește expres și imperativ, că, la nimeni nu poate fi aplicată o pedeapsă mai aspră de cât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos, și în situația mea, termenul nu putea să depășească termenul de 25 de ani.

interdicția legilor penale retroactive este legată direct de dreptul la un proces echitabil și completează alte articole din Constituție, de exemplu, privind accesul liber la justiție (art. 20), prezumția nevinovăției (art. 21), dreptul la apărare (art. 26). Prevederile referitoare la neretroactivitatea legii au o legătură directă și cu procedura intrării în vigoare a legilor (art. 76). În tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, interdicția retroactivității legilor este stipulată în articole distincte de cele care enunță garanțiile fundamentale în procesul penal. Una dintre explicații constă în faptul că interdicția retroactivității legilor este o normă de la care niciun stat nu poate face derogări.

Subsecvent, potrivit pct. 45-62 din Hotărârea pentru controlul Constituționalității (Sesizarea nr. 27a/2014) din 27.05.2014 Curtea Constituțională a menționat că în materie penală, preeminența dreptului generează aplicabilitatea principiului retroactivității legii penale mai favorabile. În context, Curtea a mai enunțat expres că în materie penală se aplică legea în vigoare la momentul comiterii faptei, și nu legea intrată în vigoare după consumarea infracțiunii, cu excepția legii mai favorabile, care are efect retroactiv. Astfel, în sensul art. 22 din Constituție în coroborare cu art. 10 din Codul penal al RM, neretroactivitatea legii penale vizează orice circumstanță care duce la înrăutățirea situației fără a se limita doar la mărimea și categoria

pedepsei aplicate.

În lumina art.7 alin.1 Convenția Europeană din 04.11.1950. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. **De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.**

-- **PREVEDERI RELEVANTE ALE DECLARAȚIEI UNIVERSALE A DREPTURILOR OMULUI, RATIFICAT PRIN HOTĂRÎREA PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA NR.217-XII** din 28.07.1990 spune:

Instrumentele internaționale pertinente: Declarația Universală a drepturilor omului stabilește în art. 11 că orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal în cursul unui proces public în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale; nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul în care au fost comise, nu constituiau un act delictuos potrivit dreptului național sau internațional, de asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât aceea care era aplicabilă în momentul în care a fost comis actul delictuos.

-- **PREVEDERI RELEVANTE ALE PACTULUI CU PRIVIRE LA DREPTURILE CIVILE SI POLITICE, DESCHIS SPRE SEMNARE DE ADUNAREA GENERALĂ A NAȚIUNILOR UNITE LA 16 DECEMBRIE 1966, ÎNTRAT ÎN VIGUARE LA 23 MARTIE 1967, RATIFICAT PRIN HOTĂRÎREA PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA NR. 217-XII DIN 28.07.1990: spune;**

ARTICOLUL 14.

Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decida fie asupra temeiniciei învinuirii penale îndreptate împotriva ei, fie asupra contestațiilor privind și obligațiile sale cu caracter civil.

ARTICOLUL 15

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau un act delictuos, potrivit dreptului național sau internațional, în momentul în care au fost săvârșite. **De asemenea, nu se va aplica o pedeapsă mai severă decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii infracțiunii. Dacă ulterior comiterii infracțiunii, legea prevede aplicarea unei pedepse mai ușoare, delicventul trebuie să beneficieze de aceasta.**

Ca urmare, Colegiul Penal al Judecătoriei Supreme RM avea obligațiunea la data de 30.05.1996 să respecte și să țină cont de **art. 22 al Constituției RM, Pactul și Declarația Internațională** ratificate de către Republica Moldova la data de 28.07.1990, **ca să nu-mi aplice o pedeapsă mai severă decât cea aplicabilă în momentul comiterii infracțiunii.**

Deci, în cazul dat, pedeapsa care î-mi putea fi aplicată nu putea depăși 25 de ani privațiune de libertate.

Explic:

Legea nr.677 din 08.12.1995 spune in art.IV;

Persoanele condamnate la pedeapsa excepțională (capitală), cărora pedeapsa dată nu le-a fost înlocuita cu privațiune de libertate prin grațiere sau amnistie și în privința cărora sentința nu a fost executată se socot condamnați la detențiune pe viața.

În timpul cind sau comutat aceste pedepse excepționale eu mă aflam sub ancheta penala, și aveam statut de banuit, ulterior de învinuit și înculpat, și nici decum nu erau aplicabile aceste modificari față de mine, căci art. 22 al Constituției RM spune expres: **” nu se va aplica nici o pedeapsa mai aspra decît cea care era aplicabila in momentul comiterii actului delictuos. Prima propoziție a articolului 22 a Constituției enunță că nimeni nu va fi „condamnat” pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau un act delictuos la momentul comiterii. Rezultă nu doar interzicerea, în sens îngust, a legilor penale retroactive, dar și, în sens larg, obligația statului de a defini prin lege toate „actele delictuoase” în interesul clarității juridice și de a exclude aplicarea legilor penale prin analogie. La temelia principiului neretroactivității legii stă siguranța individului și încrederea lui în lege. De aceea definirea unui act delictuos trebuie să fie efectuată prin intermediul legii în sensul strict al dreptului constituțional. ”**

Reeșind din acest drept Constituțional, pedeapsa nu putea depasi de 25 de ani, căci, este un principiu general valabil, aplicarea legii mai blînde pentru orice persoană, indiferent de statutul procesual al acestuia, iar alte legi care înăsprește situația condamnatului nu pot limita acest principiu procesual.

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Suprema. Nici o lege și nici un act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Totodata, conform Legei nr. 316 din 09.12.1995, publicata la data 09.02.1995 (Monitorul Oficial nr. 009), promulgată la 25.01.1995 art. 23 Cod Penal în red. Legii 1961, a fost modificat, prin urmare termenul de privațiune de libertate nu putea depași 25 de ani.

Din data de 25.01.1995 pînă la data de 16.01.1996 conform art.23 Cod Penal (red.1961) termenul de privațiune de libertate ca masură de pedeapsă nu putea depăși termenul de 25 de ani.

E de menționat, ca mi-a fost aplicată o pedeapsa care la momentul savîrșirii infracțiunii nu constituia o formă de pedeapsă (detenție pe viață), din motivul absenței astfel de noțiune în legislația penală.

Instanțele Judecatorești au obligația sa țină cont de faptul că in conformitate cu art. 76 din Constituție actele juridice intră in vigoare la data publicării lor in Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data prevăzută in textul lor. Nepublicarea actelor juridice atrage inexistența acestora, de aceea instanțele judecatoresti nu pot adopta hotariri in baza unei legi sau act juridic nepublicat.

Această formă de pedeapsă detențiune pe viață, la momentul comiterii infracțiunii nu era adoptată și publicată in Monitorul Oficial

Chiar dacă la data de 23.08.1995 pedeapsa cu moartea nu era exclusă (art.22 CP), atunci art.23 CP prevedea pedeapsa maximă de privațiune de libertate care nu putea depăși termenul de 25 de ani, și nici într-un caz detențiune pe viață care mi-a înăsprit situația mea.

În cauza mea, nu a fost aplicată legea retroactivității în sensul direct a legii penale, conform prevederilor art. 6 CP (red. 1961) al RM, efectul retroactiv al legii penale este conceputul în felul următor:

” Legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective pînă la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa . Legea Penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de savîrșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv.

Concretizez, în situația creată este necesar a aplica legea retroactivității care nu prevede substituirea pedepsei cu moartea la detenție pe viață, ci numirea unei măsuri de pedeapsă de pînă la 25 de ani conform art.23 CP dar deoarece art.22 CP a fost exclus și nu mai poate fi înlocuit sau substituit din cauza unui simplu motiv, ca a fost exclus și este obligatoriu pentru toate instituțiile de drept.

Ce privește Ultraactivitatea legii, reiese din aplicarea legii penale mai favorabile. În cazul cînd o infracțiune a fost savîrșită sub imperiul legii vechi, care prevede o sancțiune mai ușoară, dar pe parcursul urmării penale sau al judecării cauzei a fost abrogată și înlocuită cu lege nouă care prevede o sancțiune mai aspră, se va aplica ultraactiv legea veche. Justificarea ultraactivității legii penale constă în faptul că infractorul trebuie să poarte răspundere penală conform condițiilor sancționatoare în vigoare la momentul comiterii faptei, condiții cunoscute și prevăzute de el.

În lipsa unor criterii clare, se încalca principiul legalității incriminării delictelor și pedepselor penale, creindu-se premiza aplicării extensive a legii penale prin analogie, în detrimentul persoanei, prin ce se încalcă prevederile art. 22 din **Constituție, Neretroactivitatea legii** care prevede că „Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Legislația penală națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților statului, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție contra arbitrariului la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (*a se vedea Hotăria CEDO în cauza Domenichini vs. Italia, §33*). Sintagma cuprinsă la art 22 din Constituție care spune ” nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii infracțiunii”,

Acest principiu, constituie o notiune generică, ce nu poate fi clar definită, astfel vine in contradictie si cu **al. 2) articolul 23 din Constitutie**, prin care "Statul asigura dreptal fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. In acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative." In Hotărarea Curtii Constituționale nr. 25 din 13 octombrie 2015, Înalta Curte a statuat ca: „preeminent dreptului generează, in materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, in detrimentul persoanei, în special prin analogie.”

Art. 22 din Constituție, de rînd cu prevederile art. 7 din Convenția Europeană, consacră principiul legalitatii incriminării și pedepsei penale.

Curtea Constituțională in hotărarea sa nr. 22 din 27 iunie 2017 a stabilit ca: "Astfel, pe langa interzicerea, in mod special, a extinderii conținutului infractunilor existente asupra unor fapte care anterior nu constituiau infractuni (*nulla poena sine lege*), principiul legalitatii incriminării prevede și cerința conform careia legea penala nu trebuie interpretata și aplicata extensiv in defavoarea acuzatalui prin analogie (*nullum crimen sine lege*)."

Prin art. 4) și 8) din Constitutie statul si-a asumat obligația de a respecta drepturile și libertățile omului prevazute in Declarația Universală a Drepturilor Omului și alte tratate la care Republica Moldova este parte, iar daca exista neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările intematonale. CEDO in jurisprudența sa a constatat și a statuat „Că o consecință a principiului legalității condamnaților, dispozițiile de drept penal sunt supuse principiului de strict interpretare.” (a se vedea, de exemplu, cauza Dragotoniu și Militaru-Pidhomi v. Romania, hotărîre din 24 mai 2007, paragraful 40).

Curtea Constituțională a mentionat in hotărarea sa nr. 21 din 22 iulie 2016: "in materie penală, principiile „*nullum crimen sine lege*” și „*nulla poena sine lege*”, stabilite ca valorile constituționale in art. 22 din Constituție, impun că doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încît fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive.

Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei in aplicarea legii penale urmăresc protecția persoanei impotriva arbitrarului.”

Curtea Europeană in jurisprudența sa a statuat ca: „noțiunea de „lege”, prevazuta de art. 7 din Convenția Europeana, implica respectarea cerintelor calitative, indeosebi cele privind accesibilitatea si previzibilitatea” (cauza Del Rio Prada v. Spania, cererea nr. 42750/09, hotarare din 21 octombrie 2013, § 91).

La fel, în cauza Scoppola vs. Italia (nr.2) din 17 septembrie 2009, Curtea Europeană a reținut: articolul 7 § 1 din Convenție nu garantează doar principiul neretroactivității legilor penale mai severe, dar de asemenea și implicit principiul retroactivității legii penale mai blânde. Acest principiu se

transpune prin regula după care, dacă legea penală în vigoare la momentul comiterii infracțiunii și legile penale ulterioare, adoptate înainte de pronunțarea unei decizii definitive, sunt diferite, judecătorul trebuie să o aplice pe aceea ale cărei **dispoziții sunt mai favorabile acuzatului.**”

Potrivit art. 7 alin. (1) Cod de procedura penală, legalitatea procesului penal se asigură prin desfășurarea acestuia în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

Curtea Europeană a menționat că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. (spre exemplu a se vedea cauza *Cantoni v. Franța*, nr. 17862/91, hotărâre din 15 octombrie 1996, § 29,32, și cauza *Kafkaris v. Cipru*, hotărâre din 12 februarie 2008, § 140-141).

Cerințele de calitate a legii necesită a fi îndeplinite în ceea ce privește atât definiția unei infracțiuni, cât și pedeapsa prevăzută pentru acea infracțiune. Or, calitatea legii penale constituie o condiție vitală pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale pentru ca pe de o parte să se evite interpretările abuzive și să se asigure protecția persoanei împotriva arbitrarului, iar pe de altă parte să nu se admită analogia în aplicarea legii penale, astfel justipabilii să aibă posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora.

CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, solicit **controlul constituționalității Sentinței Colegiului Penal al Judecatoriei Supreme RM** care la data de 30 mai 1996 fără a ține cont de art. 22 al Constituției RM, a aplicat o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos, din conținutul art.22 a Constituției RM, prin prisma art. 23 alin. (2) a Constituției RM.

SESIZEZ CURTEA CONSTITUȚIONALĂ PRIN INTERMEDIUL JUDECĂTORIEI ORHEI AL REPUBLICII MOLDOVA.

DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Autorul sesizării, Spataru Dumitru Condrat

2.10.2020

Încheiere

13 noiembrie 2020

or.Rezina

Judecătoria Orhei sediul Rezina, Republica Moldova

Instanța avînd în componență: președinte de ședință, judecător desemnat cu atribuții ale judecătorului de instrucție, Ivan PARI

Grefier, Diana Panfilii, Corina Cebotari

Cu participarea:

Condamnatului Spatari Dumitru Condrat,

Avocatului petiționarului Spatari Dumitru Condrat, Dorian Pîcălău, împuternicit în baza mandatului seria 1599472 din 21.10.2020

Procurorului Ion Bernaz,

examinînd în ședință judiciară publică cererea condamnatului Spatari Dumitru Condrat privind aplicarea retroactivității legii penale și aplicarea unei pedepse mai blînde decît cea stabilită prin Sentința Colegiului penal a Curții Supreme din 30 mai 1996, prin care Spatari Dumitru Condrat a fost recunoscut vinovat în săvîrșirea infracțiunilor prevîzute de art. 88 pct.1,4,6; art. 121 alin.(2) pct.1,3,7; art. 119 alin. (3) din Cod penal (redacția 1961) la pedeapsa definitivă - detențiune pe viață și cererea petiționarului cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate,

a constatat:

Pe rolul instanței de fond se află spre examinare cauza nominalizată *supra*.

În cadrul ședinței de judecată, condamnatul a prezentat instanței de judecată o sesizare privind excepția de neconstituționalitate, întemeiată pe prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

Obiect al examinării sesizării prezentate, constituie controlul constituționalității, prin prisma art. 22 și 23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, a prevederilor art. 88 Cod penal (în redacția anului 1961) prin care s-a introdus pedeapsa cu detențiune pe viață (Legea din 8.12.1995, care a intrat în vigoare la 08.02.1996) pentru infracțiune comisă anterior datei intrării în vigoare a legii respective, prin prisma sintagmei „nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos” din conținutul art. 22 din Constituția Republicii Mioldova.

Esența conflictului constă în faptul că, la data de 30 mai 1996 Colegiul Penal al Curții Supreme a judecat cauza penală de învinuire a lui Spatari Dumitru Condrat în complet format de un judecător. În baza art. 88 pct.1,4,6, pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 121 alin. (2) pct.1,3,7; art. 119 alin. (3) Cod penal (redacția 1961), lui Spatari Dumitru, pentru concurs de infracțiuni, I s-a stabilit pedeapsa definitivă – detențiune pe viață, pedeapsă care, condamnatul o consideră inexistentă la momentul comiterii infracțiunilor de care a fost învinuit.

Prin Hotărîrea CSJ din 18.02.2008, a fost admis din alte motive recursul în anulare declarat în interesele lui Spatari Dumitru. Acțiunile lui Spatari Dumitru au fost recalificate de la prevederile art. 119 alin. 3 (red.1961) la prevederile art. 186 alin. (2) lit. a), b), c) și d) Cod penal, stabilindu-i pedeapsa de 5 ani închisoare și de la prevederile art. 121 alin. (2) pct. 1), 3) și 7) Cod penal (red.1961) la prevederile

art. 188 alin. (3) lit. c) Cod penal, stabilindu-i pedeapsa de 15 ani închisoare. Condamnarea lui Spataru Dumitru în baza art. 88 pct. 1), 4) și 6) Cod penal la detenție pe viață (red. 1961) a fost menținută. Conform art. 39 Cod penal (red. 1961) a fost stabilită pedeapsa definitivă detenția pe viață.

Invocă autorul sesizării că sancțiunea art.88 Cod penal (în redacția 1961) și a Legii din 09.12.1994, care a intrat în vigoare la 09.02.1995, prevedea privațiune de libertate pe un termen de la zece la douăzeci și cinci de ani, iar detențiune pe viață, ca sancțiune în cazul acestui articol, a fost introdusă prin Legea din 08.12.1995, care a intrat în vigoare la 08.02.1996.

Prin Legea privind modificarea și completarea Codului penal, Codului de procedură penală și Codului de executare a sancțiunilor de drept penal nr.677-XIII din 8 decembrie 1995, intrată în vigoare la 8 februarie 1996, art. 22 Cod penal RM redacția 1961, pedeapsa cu moartea, ca măsură excepțională, a fost exclusă.

De rînd cu aceasta art. 4 din Legea sus menționată prevede că persoanele condamnate la măsură excepțională-pedeapsa cu moarte pînă la intrarea în vigoare a acestei legi, cărora această pedeapsă nu le a fost înlocuită cu privațiune de libertate cu titlu de grațiere sau amnistiere și sentința în privința lor nu a fost executată, se consideră condamnate la detențiune pe viață.

Prin urmare, în cazul în care fapta săvîrșită sub legea veche este incrimintă de legea penală nouă, însă legea nouă înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei care a săvîrșit o asemenea infracțiune, se aplică legea penală veche, mai favorabilă pentru făptuitor. Condamnatul consideră că instanța urma să-i aplice pedeapsa de 25 ani închisoare și nu detenția pe viață, pedeapsă care nu era prevăzută de sancțiunea articolului 88 Cod penal în redacția 1961, la momentul comiterii infracțiunii de către Spataru Dumitru.

În ședința de judecată, au fost citați procurorul, petiționarul și avocatul acestuia.

În cadrul procesului, la 13 noiembrie 2020, petiționarul a înaintat instanței de judecată o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 88 Cod penal (în redacția 1961), anexînd la cerere și sesizarea adresată Curții Constituționale. Avocatul petiționarului a susținut solicitarea clientului său privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Instanța de judecată atestă că excepția de neconstituționalitate reprezintă o procedură de inițiere de către instanțele ordinare de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale, în cazul în care există incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul instanței de judecată.

Potrivit articolului 135 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității: a) legilor și hotărârilor Parlamentului; b) decretelor Președintelui Republicii Moldova; c) hotărârilor și ordonanțelor Guvernului. Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către *instanța de judecată din oficiu*, care, respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate sau de către *părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora*, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

La caz, instanța de judecată constată că obiectul excepției se încadrează în categoria actelor prevăzute de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este

ridicată de către o parte în proces, anterior Curtea nu s-a mai expus pe marginea unui atare obiect, iar prevederile contestate sunt aplicabile soluționării cauzei.

În aceste condiții, instanța de judecată consideră întemeiată cererea petiționarului, dând curs acesteia.

În conformitate cu prevederile art. 342 din Codul de procedură penală, art.135 alin.(1) lit.a) a Constituției RM, instanța de judecată,

Dispune:

Admite cererea petiționarului condamnatului Spatari Dumitru Condrat și transmite Curții Constituționale spre examinare sesizarea privind controlul constituționalității art. 88 Codul penal (în redacția anului 1961).

Încheierea este definitivă.

**Președintele ședinței,
Judecătorul**

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Ivan PARIU